

Onderwerp:
Reactie Rotterdam ontwerp-
Aanvullingsbesluit bodem
Omgevingswet

Retouradres: Postbus 1130, 3000 BC Rotterdam

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
t.a.v. Minister Drs. C. van Nieuwenhuizen
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Bezoekadres: De Rotterdam
Wilhelminakade 179, Rotterdam
Postadres: Postbus 1130
3000 BC Rotterdam
Internet: rotterdam.nl

Van: Ir. C. Koppenaal
Telefoon: 010 267 3727
E-mail: ct.koppenaal@rotterdam.nl
Ons kenmerk: AS18/12852, 18/0019783

Datum: 10 september 2018

Geachte mevrouw Van Nieuwenhuizen,

Met deze brief reageer ik namens de gemeente Rotterdam op het ontwerp-Aanvullingsbesluit bodem welke mede door uw ministerie ter consultatie beschikbaar is gesteld. De in deze brief opgenomen standpunten zijn in overleg met de regionale partners zoals de DCMR Milieudienst Rijnmond en het Havenbedrijf Rotterdam N.V. opgesteld. De algemene opmerkingen zijn opgenomen in de brief. De detailopmerkingen staan in bijlage 1.

Eén bevoegd gezag voor bodem- en grondwaterverontreinigingen

De huidige bevoegdheidsverdeling zoals die in de Wet bodembescherming is vastgelegd wordt in het ontwerp-Aanvullingsbesluit bodem doorbroken. In de uitvoeringspraktijk is de aanpak van grond- en grondwaterverontreiniging echter onlosmakelijk met elkaar verbonden. Voor een effectieve aanpak van complexe bodemverontreinigingen is het essentieel dat het bevoegd gezag voor verontreiniging van bodem en grondwater bij één partij wordt gelegd. Voor dit gebied betekent dit de continuering van de huidige bevoegdheid door de gemeente Rotterdam.

Onduidelijkheid grondwater

In een aanzienlijk aantal gevallen zal bij bodemsanering ook sprake zijn van saneren en / of vrijkomen van verontreinigd grondwater. In het kader van het "prevent and limit" beginsel ligt het voor de hand dat hiervoor op nationaal niveau regelgeving wordt vastgesteld. Hiervoor kan een beleidslijn worden gevolgd zoals die nu is vastgelegd in de Wet bodembescherming en de Circulaire bodemsanering 2013. In het ontwerp-Aanvullingsbesluit bodem is er ten aanzien van saneren of beheren van verontreinigd grondwater geen regeling opgenomen waardoor er geen sprake meer is van een met de Wet bodembescherming gelijkwaardig beschermingsniveau. In de toelichting wordt weliswaar besproken dat de provincie via instructieregels in de Omgevingsvisie nadere invulling kan vragen van eisen, voortvloeiend uit de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn, maar dit spoor is facultatief en kan leiden tot ongewenste regionale verschillen in beleid. Ook wordt met het huidige voorstel ten aanzien van verontreinigd grondwater geen invulling meer gegeven aan het uitgangspunt dat de vervuiler betaalt. Hiermee wordt onvoldoende invulling gegeven aan de Milieuaansprakelijkheidsrichtlijn.

In het licht van het bovenstaande wordt bij het lozen van restwater "prevent and limit" te streng ingevuld. De voorgestelde emissiegrenswaarden afvalwater liggen in veel gevallen ruim onder de tussenwaarden voor grondwater en in een enkel geval zelfs onder de drinkwaternorm. Dit betekent dat volgens de voorgestelde normen 'schoon' grondwater gezuiverd geloosd moet gaan worden. Met name voor (zware) metalen leidt dit tot een moeilijke en dure zuiveringsstap voor het lozen van grondwater (dat in veel gevallen ook nog eens in een open verbinding staat met het oppervlaktewater). Daarnaast tast dit het rendement van de waterzuiveringsinstallatie aan.

Toename administratieve lastendruk

Het ontwerp-Aanvullingsbesluit kiest voor uniformering door het gebruik van een beperkt aantal standaardopties. Een voorbeeld hiervan is dat er maar twee standaard vormen van saneren zijn opgenomen namelijk ontgraven (artikel 4.125) en / of afdekken (artikel 4.124). Waarbij het afdekken ook maar twee opties heeft namelijk een duurzame verhardingslaag of een laag met een minimale dikte van 1,0 meter (artikel 4.1235 lid 2). Een ander voorbeeld is dat het lozen van afvalwater van een sanering alleen mag in de bodem of het oppervlakte water (artikel 4.1240). Terwijl het in de praktijk vaak voorkomt dat in de stedelijke omgeving wordt geloosd op het vuilwaterriool.

In de praktijk zal in Rotterdam vaak worden afgeweken van deze standaardopties. Daardoor zal meer maatwerk nodig zijn in de vorm van maatwerkvoorschriften of –regels en individuele beschikkingen. Hiervoor is ook intensiever toezicht nodig. Het is de vraag hoe de wens tot verlichting van lastendruk voor bedrijfsleven en overheid zich hiertoe verhoudt. Daarnaast voorziet de gemeente Rotterdam veel noodzakelijk maatwerk in het omgevingsplan. Een omgevingsplan met veel maatwerk wordt complex en is daardoor minder toegankelijk voor onze maatschappelijke partners. Dit maakt ook de participatie met en informatievoorziening naar onze maatschappelijke partners een fikse opgave.

In dit kader is ook de definiëring en gebruikte terminologie in het ontwerp-Aanvullingsbesluit bodem een punt van aandacht. Voorbeelden hiervan zijn de definities voor grondwater, grondwatersanering en (zwaar) verontreinigde grond.

De gemeente Rotterdam heeft een saneringsopgave die in ieder geval doorloopt tot 2030. Daarnaast loopt de gebiedsgerichte aanpak van grond en grondwater tot het bereiken van een stabiele situatie dat ruim dertig jaar zou kunnen duren vanaf de start. Dit houdt in dat het overgangsrecht en daarmee de andere terminologie uit de Wet Bodembescherming ten opzichte van het ontwerp-Aanvullingsbesluit bodem gezamenlijk zal worden gebruikt. Dit maakt eenduidige informatievoorziening en participatie er niet gemakkelijker op.

Gebiedsgerichte aanpak van grond en grondwater

Binnen het haven- en industriegebied en stedelijk gebied van Rotterdam is door de langdurige aanwezigheid van verschillende industriële activiteiten op diverse plaatsen verontreiniging van bodem en grondwater ontstaan. Ten behoeve van de kosteneffectieve sanering van omvangrijke mobiele, historische bodemverontreinigingen in deze gebieden is de gebiedsgerichte aanpak ontwikkeld. Hiermee wordt door de gemeente Rotterdam i.s.m. de provincie Zuid-Holland, het Havenbedrijf Rotterdam en het havenbedrijfsleven invulling gegeven aan de ambitie om op de lange termijn binnen het haven- en industriegebied een

verbetering van de bodemkwaliteit (grond en grondwater) te realiseren, te streven naar een beheersing van de bodemverontreiniging en daarmee een stabiele verontreinigingssituatie te realiseren. Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan het stroomgebiedsbeheerplan Rijn-West 2016-2022 (en opvolgende plannen), dat is opgesteld op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn.

Het rijk, de provincie Zuid-Holland en de gemeente Rotterdam beschouwen deze gebiedsgerichte aanpak als een goede invulling van de gebiedsgerichte benadering. Ik verzoek u in de wetgeving een haakje op te nemen, waardoor het mogelijk blijft om bestaande initiatieven op het gebied van een gebiedsgerichte aanpak na inwerkingtreding van de Omgevingswet te blijven continueren en uitrollen.

Indien nodig licht ik graag de voorliggende reactie persoonlijk toe.

Hoogachtend,

Drs. E.S.F. Klep
Directeur Stedelijke Inrichting

Bijlage 1:
Detailopmerkingen.

Bijlage 1: Detailopmerkingen bij het ontwerp-Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet

Besluit activiteiten leefomgeving

§ 3.2.18 Graven in de bodem onder de interventiewaarde

- Algemeen: Toezicht zou beter geborgd kunnen worden door voor deze activiteit een meldplicht in te voeren.
- Art 3.48c: graven in bodem met een kwaliteit onder de interventiewaarde wordt nu vanaf 25 m³ gezien als een milieubelastende activiteit. Momenteel is er een meldplicht vanaf 50 m³ grond. Waarom deze verzwaring?
- Graven in het grondwater valt niet onder de aanwijzing maar het grondwater bemalen wel. Als er neerslag valt tijdens het graven wordt het onderscheid hier tussen onduidelijk. Het ontbreekt hier aan een heldere definitie van grondwater.
- Voor bemalingen en de toelaatbare effecten hiervan op de omgeving gelden in algemene regels en keurrichtlijnen van Waterschappen. Het is onduidelijk welk aspect van de bemaling valt onder deze aanwijzing.

§ 3.2.20 Bodemsanering

- Onduidelijk is de positie van het grondwater. Artikel 4.1240 heeft het over het lozen van afvalwater afkomstig van bodemsanering. Wordt dit nu sec gezien als "bijvangst" van het saneren van de bodem? Of (en wanneer?) valt dit onder de bevoegdheid van de provincie? Of gelden geen extra regels indien wordt voldaan aan de eisen voor het lozen? Dit zou verduidelijkt kunnen worden.

§ 3.2.21 Opslaan van grond en baggerspecie

- In artikel 3.48k is lid 2 in strijd met 3.48c lid 2 en 3.48e lid 2, dit gaat specifiek over het zeven en het tijdelijk opslaan, dat in 3.48c en e wel als milieubelastende activiteit wordt aangemerkt, en in 3.48k niet.
- Verzoek om lid a van artikel 3.48m te schrappen omdat na kwalificatie herbruikbare grond en baggerspecie niet langer als afvalstof wordt aangemerkt.

§ 3.2.23 Toepassen van grond en baggerspecie

- Artikel 3.48p suggereert dat het toepassen van grond en bagger die als gevaarlijke afvalstof kan worden aangemerkt, niet onder de aanwijzing van milieubelastende activiteit valt (en daarmee toelaatbaar is). Het ligt meer voor de hand te veronderstellen dat dergelijke toepassing verboden zijn. Dit kan worden verduidelijkt.

§ 4.118 Graven in de bodem met kwaliteit beneden interventiewaarde

- Toezicht zou beter geborgd kunnen worden door voor deze activiteit een meldplicht in te voeren.
- Artikel 4.1217: waarom is dit artikel zo specifiek in de systeem van algemene regels?
- Artikel 4.1217 lid 2: Algemeen: hoe om te gaan grond welke in meerdere categorieën van dit lid vallen? Het lijkt weinig zinvol fracties te gaan onderscheiden die kleiner zijn dan 25 m³. Wij geven in overweging om in dit artikel een ondergrens te hanteren.
- Artikel 4.1217 lid 2: Is zwaar verontreinigde grond hetzelfde als grond die is verontreinigd boven de interventiewaarde? Dan hoort dat niet in dit artikel thuis.
- Artikel 4.1217 lid 2 sub b, het ligt meer voor de hand aan te sluiten bij artikel 34 Besluit bodemkwaliteit, omdat grond met bijmenging boven de 20% niet meer toepasbaar is.
- Artikel 4.1217 lid 2 sub c kan worden geschrapt want deze paragraaf gaat niet over graven in grond tot boven de interventiewaarde.
- Artikel 4.1217 lid 2 sub d: alle fracties boven de maximale waarde industrie (MWI) zijn niet toepasbaar. Waarom partijen dan nog ingedeeld moeten worden met een factor 5 van de MWI vanwege de reinigbaarheid is onduidelijk, want het gaat dan alleen over natte reiniging, terwijl er meerdere reinigingstechnieken zijn. Sub d kan worden geschrapt.

- Voorstel: veralgemeniseer artikel 4.1217, waarbij een indeling naar hergebruiksbestemming wordt gemaakt. Dat bevordert hergebruik en onnodig gesleep met grond. Laat dit artikel ook pas gelden vanaf 25 m³.
- Artikel 4.1218: het gaat om grond met een kwaliteit onder de interventiewaarde. Dan is het niet nodig om uitgeplaatste grond op dezelfde plaats en diepte terug te brengen. De civieltechnische kwaliteit speelt een grotere rol. Dit artikel kan vervallen.
- Artikel 4.1219: valt het tijdelijk neerleggen van uitkomende grond naast een sleuf hier ook onder?
- Artikel 4.1219: termijn van vier weken is te kort.
- Artikel 4.1220: voor een dergelijk depot gelden nu de algemene regels voor depotvorming. De termijn van vier weken is dan een behoorlijke aanscherping van de regels. Dat is niet in alle gevallen wenselijk. Voorstel is om deze te verlengen tot 8 weken.

§ 4.119 Graven in grond met kwaliteit boven interventiewaarde

- In artikel 4.1222 is bij lid 2 onder g bepaald dat de naam en adres van de milieukundig begeleider een te melden gegevens is. In combinatie met het 3^e lid betekend dit dat als er tijdens de werkzaamheden van milieukundig begeleider wordt gewisseld het werk 5 dagen moet worden stilgelegd. Dit is een onnodige zware bedrijfslast omdat de eis dat de milieukundig begeleider erkend is blijft gelden. Voorstel om het doorgeven van de naam en contactgegevens van de milieukundig begeleider daarom te verplaatsen naar artikel 4.1223.
- Bij artikel 4.1225 lid 2 geldt hetzelfde als wat is opgemerkt bij 4.118 ten aanzien van artikel 4.1217 lid 2 sub b en d en ten aanzien van de ondergrens voor het scheiden van fracties.
- Bij artikel 4.1226 moet omstandigheden niet vervangen worden door condities of zelfde profiel? In de huidige regelgeving wordt gesproken over dezelfde plaats en diepte, dat is duidelijker.
- Artikel 4.1225: dezelfde opmerkingen als bij artikel 4.1217.
- Artikel 4.1227: hierbij geldt hetgeen is opgemerkt bij 4.1220.
- Artikel 4.1229: dit artikel is strijdig met hetgeen beschreven is in de BRL SIKB 6000. Daar staat dat milieukundige begeleiding noodzakelijk is bij kritische werkzaamheden. Als voorbeelden van werkzaamheden die in ieder geval als kritisch kunnen worden beschouwd, kunnen worden genoemd:
 - het vaststellen van de uit de bodem te verwijderen verontreinigingen in het veld (land- en waterbodem);
 - het aanbrengen van het saneringssysteem door de aannemer voor de sanering van grond en grondwater;
 - het scheiden van grond/baggerstromen, het in depot brengen en/of afvoeren van gescheiden deelstromen grond of bagger.Voorbeeld: wanneer de bodem vanaf maaiveld tot aan de ontgravingsdiepte eenzelfde soort en mate van verontreiniging bevat, dan is er bij werkzaamheden in die grond, waarbij ook een deel van de grond wordt afgevoerd, geen milieukundige begeleiding nodig op basis van de BRL SIKB 6000. Op grond van het gestelde in dit artikel zou dat wel nodig zijn.
- Worden de werkzaamheden ook geregistreerd, zoals dat nu het geval is? Anders wordt het maken van een deugdelijk historisch onderzoek onmogelijk.

§ 4.120 Bodemsanering

- Artikel 4.1232 lid 2 sub h: een deklaag kan ook uit een ander materiaal dan grond bestaan, bijvoorbeeld ontwaterde baggerspecie.
- Artikel 4.1235 lid 2 sub b: geeft dit voldoende ruimte voor gebiedsspecifiek beleid? Soms zijn minder dikke lagen gewenst dan 1 meter, bijvoorbeeld bij een hoge grondwaterstand en huizen op staal.
- Artikel 4.1235 lid 4: hier zou moeten staan: herschikken van sterk (of zoals in de verdere tekst: zwaar) verontreinigde grond. Grond onder de interventiewaarde hoeft niet onder een deklaag, maar wordt toegepast volgens de bodemtoepassingskaart.

- **Artikel 4.1236: geeft dit voldoende ruimte voor gebiedsspecifiek beleid?**
- In artikel 4.1240 zou een optie moeten worden opgenomen voor het lozen van afvalwater op het vuilwaterriool, omdat dat in stedelijk gebied vaak de enige uitvoerbare lozingsroute is, zie ook de opmerking bij artikel 5.7d. De soort lozing moet afhankelijk zijn van de mogelijkheden ter plaatse en de soort activiteit.
- Bij artikel 4.1242 zou explicieter de zuiveringsplicht kunnen worden benoemd.
- Bij artikel 4.1244 is geen instemmingsvereiste geregeld, terwijl vanuit de praktijk hieraan wel behoefte is (men wil gewoon weten of het werk goed is uitgevoerd, vergelijk de systematiek bij het BUS, waarbij geen expliciete beoordeling is voorgeschreven, maar iedere saneerder wil weten of de melding akkoord is). Zie verder ook de opmerking bij 5.85.

§ 4.121 Opslaan, zeven e.v. van grond en bagger

- In de kop van paragraaf staat scheiden in plaats van samenvoegen.
- Bij artikel 4.1246 zou in lid 2 bij c en e moeten worden toegevoegd: het volume van de (samengevoegde) partij.
- Artikel 4.1249: dit is een onwerkbaar en onuitvoerbaar bepaling, aangezien in Nederland gemiddeld sprake is van een neerslagoverschot. Wij stellen voor om te regelen dat dit water wordt afgevangen en gezuiverd.
- Bij artikel 4.1250 zou een optie moeten worden opgenomen voor het lozen van afvalwater op het vuilwaterriool, omdat dat in stedelijk gebied vaak de enige uitvoerbare lozingsroute is. Dit als standaardoptie regelen, niet bij maatwerkvoorschrift zoals in lid 2. Zie ook de opmerking bij artikel 5.7d.
- Bij artikel 4.1253 moet zelfs licht verontreinigde bagger (klasse A) worden ontwaterd in een foliebak. Waarom? Het mag op de kant worden verspreid, dus de noodzaak van deze regel ontgaat ons.
- Bij artikel 4.1254 wordt een niet helder/nuttig onderscheid gemaakt tussen partijen > 25 m³ en partijen < 100 ton. Dit artikel wint aan helderheid door te kiezen voor één relevant volume.
- Bij tabel 4.1241 komen de emissiegrenzen afvalwater grotendeels overeen met de huidige normen uit het BLBI en het Activiteitenbesluit, waarbij de waarden naar beneden zijn afgerond. Voor de parameter zink is de grenswaarde hierdoor behoorlijk teruggeschoefd van 120 naar 100 µg/l. Dit zal in stedelijk gebied tot problemen leiden, aangezien op veel locaties het zinkgehalte in het schone grondwater hoog is door het veelvuldig toepassen van zink bij regenwaterafvoer. Gevraagd wordt om deze afronding niet door te voeren. In de praktijk zal dit leiden tot meer lozingen op het vuilwaterriool, aangezien er voor het zuiveren van zink ter plaatse van kleinschalige projecten geen doelmatige methodiek voorhanden is.

§ 4.122 Toepassen van bouwstoffen

- Artikel 4.1260 is aangepast t.o.v. de huidige wet en regelgeving. Het leidt er onder meer toe dat er als er geen sprake is van eigendomsoverdracht (lid 2, sub d) alleen nog binnen het zelfde werk materiaal kan worden hergebruikt. Nu geldt deze beperking niet. Dit houdt in dat er een keuring nodig is voor hergebruik van deze materialen in een ander werk. In de praktijk zal dit gaan leiden tot een verminderd hergebruik van materialen. Dit staat haaks op de circulaire economie. Graag zien wij dan ook dat de mogelijkheden voor toepassing zonder eigendomsoverdracht niet wordt ingeperkt.

§ 4.123 Het toepassen van grond en bagger

- M.b.t. artikel 4.1268: klopt de verwijzing naar artikel 30 lid 4 Besluit bodemkwaliteit?
- In artikel 4.1270 lid 2 is de termijn onduidelijk, er wordt gesproken over binnen een jaar of zo snel mogelijk nadat een jaar is verstreken. Dit is onduidelijk. Neem 1 jaar als uitgangspunt, heeft men langer nodig, dan afwijken van de 1 jaar termijn via een maatwerkvoorschrift.
- In artikel 4.1270 lid 2 wordt verwezen naar artikel 30 lid 5 onder d: klopt dit?

§ 5.2.2. Voorafgaand bodemonderzoek

- Artikel 5.7b lid 1: Op deze manier wordt bij alle verontreinigingen boven de achtergrondwaarde een bodemonderzoek vereist. Is dit wenselijk? Of een bodemonderzoek noodzakelijk is, hangt af van de situatie. Sluit voor werkzaamheden aan bij de CROW publicatie 400. Voor bouwwerken kan de noodzaak voor een bodemonderzoek in het omgevingsplan worden geregeld. Voor afvoer en hergebruik van grond ook.
- Artikel 5.7b lid 2: Het verkennend bodemonderzoek moet voldoen aan de NEN 5740 of gelijkwaardig.
- Artikel 5.7c lid 1: niet de verdenking op de aanwezigheid van asbest is de aanleiding voor een asbestonderzoek, maar of een locatie op grond van de NEN 5725 wordt ingedeeld in een asbestverdachte locatie.
- Artikel 5.7c lid 2: het verkennend asbestonderzoek moet voldoen aan de NEN 5707 of gelijkwaardig.
- In artikel 5.7d kan het afvalwater bij bodemonderzoek wel geloosd worden op het vuilwaterriool, zie in dit verband onze opmerkingen bij artikel 4.1240.
- Artikel 5.7e: een nader bodemonderzoek asbest kan ook op basis van de NEN 5725 of op basis van visuele waarnemingen.
- M.b.t. artikel 6.55c: onduidelijk waarom niet geloosd mag worden op oppervlaktewater dat in beheer is van het Rijk. Mag lozen op ander oppervlaktewater dan wel? Waarom dit onderscheid?
- Bij artikel 7.61a dient de tijdsduur van de lozing te worden opgenomen.

Pagina 35 bij definities

- Bij partij grond staat nog: partij bouwstoffen;
- Bij saneren van de bodem wordt verwezen naar artikel 3.49h, dit moet zijn artikel 3.48h.

Pagina 36, Bijlage IV, lijst interventiewaarden

- Voor lood is 530 mg/kg ds. opgenomen. Waarom wordt niet het advies van de GGD-GHOR gevolgd (370 mg/kg ds.), dat is gebaseerd op de nieuwste inzichten van de EFSA over de toxiciteit van lood?

Besluit kwaliteit leefomgeving

§ 5.1.4.1 Toelaten van een bodemgevoelige locatie

- In artikel 5.85c in lid 3 wordt verwezen naar een nog te berekenen waarde volgens bij ministeriele regeling op te stellen regels. Welke worden bedoeld? Wordt Sanscrit in deze regels opgenomen als zijnde maatgevend voor het bepalen van de humane Ernstig Risico Concentratie?
- In artikel 5.85e is bepaald dat een gebouw op een gevoelige locatie pas in gebruik kan worden genomen nadat het college van B&W is geïnformeerd over de uitgevoerde sanering. Dit klinkt erg vrijblijvend. Het ligt veel meer voor de hand de ingebruikname te koppelen aan de beoordeling van de uitgevoerde sanering in een beschikking; zie ook de opmerking bij artikel 4.1244.
- In artikel 6.3 wordt geregeld dat in een waterschapsverordening een bodembeheergebied kan worden aangewezen voor grond en bagger. Dit kan echter ook via de route omgevingsplan, zie artikel 4.1268 en 5.85g. Gelet op de toelichting ligt het voor de hand dat voor toepassing op het land het omgevingsplan leidend is, en voor toepassingen in oppervlaktewater de waterschapsverordening. Daarom in artikel 6.3 lid 1 onder a "op of in de landbodem" te vervangen door "in het oppervlaktewater".

§ 5.2.2 Voorafgaand bodemonderzoek

- Op blz. 35 in verband met leesbaarheid definities opnemen in plaats van verwijzingen naar andere bronnen.